

EuroPsy
European Certificate in Psychology

EuroPsy – the Eurohean Certificate in Psychology

Липень 2019

EuroPsy
European Certificate in Psychology

EuroPsy

Європейський сертифікат з психології
Положення EFPA про EuroPsy з Додатками

www.europsy.eu

Липень 2019

Зміст

1.	Преамбула.....	4
2.	Нормативні Положення EFPA щодо EuroPsy, Європейського сертифіката з психології.....	10
	Розділ А. EuroPsy, Європейський сертифікат з психології.....	10
	Розділ В. Організації, які присуджують EuroPsy.....	12
	Розділ С. Порядок отримання сертифіката EuroPsy.....	19
	Розділ D. Процедури оскарження.....	20
	Розділ Е. Різне.....	21
3.	Реєстр психологів EuroPsy.....	23
	Доповнення I. Вимоги до Сертифіката спеціаліста в галузі Психотерапії.....	24
	Доповнення II. Вимоги до Сертифіката спеціаліста в галузі Психології праці та організаційної психології.....	26
	Додаток I. Термінологічний покажчик.....	29
	Додаток II. Рамкові та мінімальні стандарти освіти та професійної підготовки психологів.....	31
	Опис змісту освітньої програми.....	32
	Мінімальні вимоги до програми освіти та професійної підготовки.....	
	Додаток III. Загальні та фахові компетенції.....	38
	Компетенції психологів.....	38
	Процедури профілювання EuroPsy.....	
	Додаток IV. Сертифікат та заявка EuroPsy.....	40
	Додаток V. Супервізована практика.....	
	Додаток VI. Система безперервного професійного розвитку (CPD).....	
	Додаток VII. Історія європейського сертифіката з психології EuroPsy	
	Додаток VIII. Відповідні публікації.....	45

1. Преамбула

Передумови

За останні кілька десятиліть зміст та спосіб надання психологічних послуг в Європі набули значних змін. Від початку психологи отримували освіту і застосовували свої знання в національно визначених рамках, що характеризуються чіткими освітніми традиціями, формами зайнятості, межами залучення уряду та використання певних мов. Маючи своє коріння у філософії та медицині та розвиваючись у надзвичайно різних політичних та економічних умовах, освіта психологів набуває різних форм у різних країнах, у деяких випадках з акцентом на тривале та рівномірне навчання, державне фінансування та регулювання законом, в інших випадках - з акцентом на ранній вибір спеціалізації та підвищення конкурентоспроможності на ринку праці. За цей період відбулось значне підвищення якості освіти та професійних послуг, а також зростання рівня правового регулювання діяльності психологів у Європі.

Зростаюча інтернаціоналізація економіки загалом та впровадження спільного внутрішнього ринку в межах Європейського Союзу (ЄС) стимулювали мобільність професіоналів та, відповідно, трансфер послуг через національні кордони. Також були зроблені значні кроки щодо мобільності освіти, особливо на академічному рівні. В результаті прийняття Болонської декларації 1999 р. відбувся повний перегляд системи університетської освіти в усій Європі зі створенням Європейської зони вищої освіти в рамках Декларації Будапешт-Відень підписаної у березні 2010 року. Порядок денний Європейської комісії також включав подальші дії в цьому напрямку. Таким чином, Комісія домоглася докорінного перегляду системи визнання професійної кваліфікації, яка була прийнята Європейським Парламентом та Європейською Радою з метою сприяння вільному переміщенню професіоналів по всій Європі. Через 20 років Загальна Директива 89/48 / ЄС, яка передбачала рамки для професій, які регулюються законодавством (крім семи професій з так званими вертикальними або "спеціальними" Директивами), була замінена новою Директивою 2005/36 / ЄК, прийнятою у вересні 2005 р. На цей час (із 2007 р.) її впровадження здійснюється у двадцяти семи країнах ЄС. Ці розробки мають очевидне значення для психологів та їх клієнтів. Психологи, як і інші професіонали, повинні мати можливість здобути освіту та практикувати в будь-якій точці ЄС. Клієнти, окремі громадяни чи установи, повинні мати можливість отримувати послуги компетентних психологів відповідно до їх інтересів та прав у будь-якому місці в межах ЄС.

Незважаючи на те, що уніфікація, прозорість та гнучкість повинні бути пріоритетом на шляху до освітніх та професійних систем, які будуть функціонувати поза національними межами, труднощі у досягненні поставлених цілей можуть бути пов'язані з різноманітністю систем та практик, що склалися історично. Необхідно знайти загальні рамки для порівняння та встановлення еквівалентності професійних та освітніх кваліфікацій, а загальні стандарти повинні бути встановлені для гарантування рівня знань та професійної якості по всій території ЄС. Це завдання є значним викликом, оскільки вимагає зміни існуючих систем та практик і розширення первинно закладених інтересів. Професійним спільнотам особливо важливо уникати закритої позиції та необґрунтованого захисту національних інтересів та визначати спільний погляд на майбутнє професії, включаючи розвиток, освіту та підготовку її членів.

Сучасні тенденції розвитку психології як професії

Протягом останніх десятиліть було докладено чимало зусиль для створення рамок та стандартів у сфері психології для всієї Європи. Так, у 1990 році Європейська федерація асоціацій професійних психологів (EFPPA) прийняла набір Оптимальних Стандартів для психології як професії (EFPPA 1990), в яких були встановлені вимоги до академічної освіти та професійної підготовки психологів. Європейська мережа фахівців з Психології праці та організаційної психології (ENOP), за рахунок Copernicus-grant від Європейської комісії, розробила структуру навчальних програм та мінімальні стандарти з Психології праці та організаційної психології (Roe et al., 1994; ENOP, 1998). Робоча група Європейських психологів дотримувалася аналогічного підходу, визначаючи рамки для академічної освіти та професійної підготовки для європейських психологів у контексті програми EU Leonardo da Vinci program (Lunt, 2000; Lunt et al. 2001a, Lunt 2002). Сформований документ під назвою «EuroPsyT - Рамка для освіти та практичної підготовки психологів в Європі» - широко обговорювався асоціаціями та спільнотами психологів по всій Європі та був прийнятий Європейською федерацією асоціацій психологів (EFPPA є попередником EFPA) у 2001 році. Система EuroPsyT стала основою для подальшого розвитку та розробки дворівневої системи, яка містить Європейський сертифікат з психології EuroPsy як основний стандарт незалежної психологічної практики та низку удосконалених і спеціалізованих сертифікатів у галузі психології, які отримуються додатково. Рамка EuroPsy значною мірою спиралася на роботу, проведену Британським психологічним товариством (BPS) з розробки власних професійних стандартів для психологів, що забезпечило створення Професійних Стандартів у сфері Практичної

Психології. Основним внеском цієї роботи є розвиток компетентностей, які можна оцінити як результати академічної освіти та професійної підготовки, а не покладатися лише на проходження академічної навчальної програми.

Європейська Комісія також виступає за «компетентнісний» підхід, який підкреслює прозорість, та дозволяє оцінювати компетентність у різних контекстах. Це можна побачити в проєкті «Тюнінг» (Tuning Educational Structures in Europe), що є частиною імплементації Болонської декларації, метою якої є розробка набору загальних та спеціальних компетентностей, що ведуть до покращення результатів навчання в різних галузях. Проєкт «Тюнінг» розпочався у 2000 році як проєкт, що пов'язує політичні цілі Болонського процесу та ініціативи Лісабонської конвенції. Перша його фаза охоплювала цілу низку сфер, хоча і без психології; на другій фазі напрямок психології був розроблений робочою групою, яка брала участь у розробці EuroPsy (Lunt et al. 2011). На сьогодні, відповідність академічних кваліфікацій на національному рівні оцінюється Національними інформаційними центрами з визнання академічних досягнень (NARIC), що працюють в рамках Європейської мережі інформаційних центрів (ENIC) на європейському рівні. Можна сподіватися, що поєднання специфіки освітніх програм із специфікацією компетентностей професійних психологів, представлених у EuroPsy, дасть змогу більш прозоро оцінити їх відповідність стандартам та підвищити якість професійних послуг для клієнтів.

Мета EuroPsy

Сертифікат EuroPsy (або Європейський сертифікат з психології) є значним кроком вперед у посиленні мобільності психологів та сприянні доступу клієнтів до якісних психологічних послуг по всій Європі. Спираючись на освітню структуру, мінімальні стандарти EuroPsyT, прийняті в 2001 році, і т. зв. рамки Європейського диплому, узгоджені в 2005 році, EuroPsy пропонує орієнтир, або набір європейських стандартів, психології, які стануть основою для оцінювання академічної освіти та професійної підготовки психологів у різних країнах ЄС та інших країн, що входять до EFPA. У цьому документі (Положення EFPA про EuroPsy та додатки до EuroPsy) представлені Положення EFPA про EuroPsy та додатки до Європейського сертифіката з психології (EuroPsy).

EuroPsy розроблений під егідою EFPA, яка також контролює розробку сертифікатів фахівців у спеціалізованих галузях психологічної практики. EuroPsy (Європейський сертифікат з психології) забезпечує стандарт, необхідний для незалежної практики на базовому рівні. Спеціалізовані сертифікати (в окремих галузях, таких як психотерапія, психологія праці та

організаційна психологія, психологія освіти тощо) розробляються для демонстрації досягнення спеціалізованого або підвищеного рівня компетентності та знань у певних галузях практики.

Під час розробки рамки EuroPsy значна увага приділялася різноманітності освітніх, професійних та регуляторних умов, які наразі існують в Європі. Зазначено, що навчальні програми, як правило, відрізняються обсягом навчального матеріалу, а також наявністю чи відсутністю диференціації чи спеціалізації. Для розробки системи, яка змістовно може відповідати цим різним формам академічної освіти та професійної підготовки психологів, в Положенні EFPA про EuroPsy введено розмежування стажування та самостійної професійної діяльності, низки галузей практики, в яких працюють психологи, та відмінності вступу до професії та набуття спеціалізації. Метою базового сертифікату EuroPsy є встановлення стандарту щодо стажування та самостійної професійної діяльності, як правило, в межах однієї галузі на початку професійної діяльності [Одна галузь практики - це типова ситуація, оскільки психологи зазвичай практикують в одній галузі. Однак Положення дозволяє максимум дві галузі практики для психологів, які мають належну кваліфікацію та компетентність в обох галузях]. Цей стандарт визначає мінімальні вимоги, які можуть бути перевищені фахівцями. Базовий сертифікат EuroPsy не є ліцензією на практику і не покликаний витіснити або замінити національні Положення про ліцензування на Положення EFPA щодо EuroPsy. У міру того, як стандарт, передбачений Базовим сертифікатом EuroPsy, буде вважатися значущим в різних національних умовах, можна сподіватися, що він буде врахований при розробці майбутніх змін Положення про ліцензування Європейської асоціації з питань безпеки.

Мета Спеціалізованого сертифікату EuroPsy

Метою будь-яких майбутніх сертифікатів спеціалістів (сертифікат що засвідчує кваліфікацію фахівця) є конкретизація вимог до самостійної професійної діяльності в певній сфері у ситуації, яка явно знаходиться за межами вступу до професії, наприклад, надання статусу консультанта чи спеціаліста. На цей момент розроблені сертифікати спеціалістів у сферах (i) Психотерапії та (ii) Психології праці та організаційної психології. Ймовірно, що Спеціалізовані сертифікати EuroPsy будуть розроблятися і надалі на основі Базового сертифікату EuroPsy. В деяких країнах для реалізації окремих завдань у професійній діяльності психолога обов'язковою умовою є кваліфікація спеціаліста або додаткове підвищення кваліфікації. Це може означати, що розвиток інституту підвищення кваліфікації в майбутньому може призвести до обмежень в умовах, рівнях та завданнях, за якими власники Базового

сертифікату EuroPsy можуть вважатися компетентними для самостійної професійної діяльності. Це буде визначатися у кожній країні відповідно до Положення EFPA про EuroPsy, прийнятого у цій країні.

Керівні принципи

Ряд керівних принципів лежить в основі розробки Європейського сертифіката з психології EuroPsy, в якому закладено положення Європейського стандарту. Ці принципи мають на меті:

- 1) сприяти наявності адекватних психологічних послуг по всій Європі. Будь-яка особа та будь-яка установа повинні мати можливість отримувати психологічні послуги від компетентного та кваліфікованого фахівця, і система повинна сприяти досягненню цієї мети.
- 2) захистити споживачів та громадян Європи через гарантію якості та захист населення від некваліфікованих постачальників послуг.
- 3) впроваджувати механізми, що сприятимуть мобільності психологів, дозволяючи їм практикувати в будь-якій точці Європи за умови належної кваліфікації.
- 4) забезпечити присвоєння сертифікату EuroPsy на основі: (а) завершення навчальної програми з психології в достатньому обсязі; (б) компетентності у виконанні професійних функцій під час супервізованої практики; (в) дотримання європейських (а також національних) етичних стандартів для психологів.
- 5) забезпечити справедливість системи EuroPsy та уникнути упередженого ставлення до психологів на основі національних чи інших відмінностей в освіті чи професійному досвіді, а також визнає високу якість послуг як пріоритет. Це означає, що EuroPsy не пред'явить конкретних вимог щодо структури чи формату академічної освіти або характеру та організації проходження стажування в рамках професійної практики.
- 6) гарантувати кваліфікацію психологічної практики як на початку входження до професії, так і надалі.
- 7) підтримувати прагнення щодо постійного підвищення рівня кваліфікації. З цієї причини EuroPsy присуджується на обмежений період часу і поновлюється, знову ж таки, на обмежений період часу, на основі підтвердження продовження професійної практики та професійного розвитку.
- 8) поважати існуючі національні норми для психологів.

2. Нормативні положення ЕФПА, щодо EuroPsy, Європейського сертифіката з психології

Європейський сертифікат з психології EuroPsy (далі - EuroPsy) покликаний забезпечити стандарт академічної освіти та професійної підготовки, який дозволить клієнтам, роботодавцям та колегам переконатись, що психолога можна вважати таким, що отримав необхідні компетентності для надання психологічних послуг.

Мета EuroPsy - встановити загальний стандарт компетентності в усіх країнах, де він діє. Він передбачає вільний рух психологів по країнах Європейського Союзу, а також в інших країнах, які прийняли цей стандарт, і має на меті підтримку механізмів для оптимізації цього процесу.

EuroPsy може бути присвоєний фахівцям-психологам, які відповідають умовам, визначеним у цьому Положенні ЕФПА про EuroPsy.

Особу, яка володіє EuroPsy, називатимуть «зареєстрованим психологом EuroPsy».

Розділ А. EuroPsy, Європейський сертифікат з психології

Стаття 1. EuroPsy (Європейський сертифікат з психології) втілює набір стандартів освіти та підготовки професійних психологів, як описано в Додатках II та III.

Стаття 2. Індивідуальні психологи мають право бути внесеними до Європейського реєстру психологів EuroPsy (відтепер Реєстр) та отримати EuroPsy, якщо вони:

- а. Успішно закінчили національну акредитовану освітню програму з психології в університеті або еквівалентній установі, яка за законом чи традицією дозволяє отримати національне звання або кваліфікацію "психолог", за умови, що навчальна програма відповідає щонайменше 5 рокам навчання на денній формі. Тривалість навчання становить не менше п'яти років – обсяг навчання (300 ECTS) і відповідає рамкам, як описано в Додатку II;
- б. Здатні продемонструвати докази практики під супервізією як психолога-практика терміном не менше одного року роботи на повний робочий день (або її еквівалент), а також про задовільне виконання цієї роботи за оцінкою їх керівників (див. Додаток I та додаток V);

в. Подали до Національного комітету письмове зобов'язання про дотримання принципів професійної поведінки, що описані у Метакодесі Професійної Етики EFPA, і будуть проводити професійну діяльність відповідно до етичного кодексу національної асоціації психології в країні практики.

Стаття 3. Після позитивної оцінки поданої інформації, зазначених у статті 2, фізична особа може бути внесена до Реєстру та отримати Сертифікат EuroPsy.

Стаття 4. EuroPsy втрачає свою дію через 7 років, якщо він не буде переоформлений.

Стаття 5. Для переоформлення EuroPsy, психологи мають виконати такі вимоги:

а) здатні показати підтвердження підтримання професійної компетентності у вигляді певної кількості годин практики як психолога та продовження навчання і професійного розвитку, як зазначено у Додатку VI;

б) подати до Національного комітету письмового зобов'язання про дотримання принципів професійної поведінки, що описані у Метакодесі Професійної Етики EFPA, і будуть проводити професійну діяльність відповідно до етичного кодексу національної асоціації психології в країні практики.

Стаття 6. Сертифікат EuroPsy буде подібний за наповненням та зовнішнім виглядом до форми, представленої в цьому документі (Додаток IV).

Стаття 7. Аплікаційна форма повинна містити такі відомості: інформація про університетську освіту, супервізовану практику, включаючи професійні компетенції, конкретні ситуації та предметні області, в рамках яких працювали Зареєстровані Психологи EuroPsy, їх кваліфікація і досвід роботи.

Стаття 8. Інформація, як буде включена до Європейського реєстру: ім'я та робоча чи домашня адреса власника сертифікату, університетська освіта, країна практики, сфера практики, місце і дата дозволу, наданого Національним комітетом.

Стаття 9. Зареєстрований психолог EuroPsy вважається кваліфікованим для самостійної практики як психолог у межах певної сфери, зазначеної у Реєстраційних Відомостей, за умови що немає обмежень від національних регуляторів відповідної країни. Ця норма діє у всіх

країнах, де національна Асоціація-член EFPA прийняла EuroPsy та ці Положення.

Стаття 10. Зареєстрований психолог EuroPsy вважається кваліфікованим для самостійної практики (див. Додаток 1) як психолог у межах будь-якої галузі практики у всіх країнах, де Національна асоціація-член EFPA прийняла EuroPsy та ці Положення EFPA про EuroPsy.

Стаття 11. Інформація про психолога буде:

- а) вилучена з Реєстру у таких випадках: (i) після закінчення терміну дії EuroPsy (див. ст. 4); (ii) на вимогу власника; (iii) коли суд або Національний комітет виніс рішення або заходи проти власника, який забороняє йому мати практику як психологу, наприклад, вилучення з Національного реєстру або відкликання національної ліцензії;
- б) Членство психолога в Реєстрі буде позначено як "призупинене", якщо суд або Національний комітет винесли рішення або захід, який призупиняє право власника на професійну практику як психолога. Позначення "призупинено" буде знято після зняття статусу "призупинено" дії у відповідній країні.

Розділ В. Агентства, що можуть присуджувати сертифікати

Стаття 12. Відповідальність за присвоєння EuroPsy та внесення фізичної особи до Реєстру відповідно до цього Положення покладається на Європейський комітет. Цей Комітет делегує повноваження присуджувати EuroPsy відповідно до цього Положення Національним комітетам у країнах, в яких Асоціація-член EFPA прийняла EuroPsy та це Положення.

Стаття 13.

- а) Європейський комітет складається з Голови та інших членів (до дванадцяти осіб). Вони повинні представляти різні країни у складі EFPA і представляти основну сферу практики психології та забезпечувати баланс між психологами-практиками та тими, хто працює в університетах та бере участь у навчанні психологів.
- б) Кандидатури висуваються Асоціаціями-членами. Члени комітету призначаються Виконавчою радою EFPA на термін до чотирьох років з можливістю однієї повторної каденції.

- в) Строки призначення встановлюються таким чином, що кожні два роки можуть призначатися три нові члени.

Стаття 14. Європейський комітет відповідає за нагляд за EuroPsy, його Положеннями та за забезпеченням того, щоб Реєстрація та присудження EuroPsy відбувалися відповідно до цих Положень

Завданнями Європейського Комітету є:

- а) отримувати та оцінювати заявки Асоціацій-членів для створення Національних комітетів;
- б) делегувати повноваження щодо присудження EuroPsy Національним комітетам;
- в) здійснювати керівництво Національними комітетами;
- г) забезпечувати відповідне трактування європейських стандартів та координацію роботи Національних комітетів;
- д) контролювати належне виконання цих Положень EFPA про EuroPsy кожним Національним комітетом;
- е) вжити заходів до призупинення діяльності Національного комітету, якщо є докази неефективного управління або неправомірного використання цих Положень EFPA щодо EuroPsy;
- ж) розглядати оскарження рішень Національних комітетів;
- з) готувати звіт кожні два роки для Виконавчої ради та Генеральної Асамблеї EFPA;
- і) підтримувати контакт та організувати щорічну зустріч з Президентами Національних комітетів;
- к) співпрацювати з Національними асоціаціями щодо усунення причин припинення роботи Національного комітету;
- к) здійснювати контроль за веденням Європейського реєстру;
- л) виступати консультативним органом при Європейській Комісії з питань визнання кваліфікації психологів у Європі.

Стаття 15

- а) Присудження EuroPsy в межах країни здійснюватиметься Національним комітетом, який призначається Національною Асоціацією-членом EFPA. Національний комітет отримує делеговані повноваження щодо присудження EuroPsy від

Європейського комітету. У країнах, де існують інша (інші) представницька(цькі) асоціація (асоціації), Асоціація-членів повинна налагоджувати співпрацю з цією (цими) асоціацією (асоціаціями) при створенні Національного комітету.

- б) Присудження Спеціалізованого сертифіката EuroPsy здійснюватиметься Спеціалізованим Національним комітетом, який призначається Національною асоціацією-членом EFPA. Спеціалізований національний комітет отримує делеговані повноваження щодо присудження EuroPsy від Спеціалізованого європейського комітету.

Стаття 16

- а) Національний комітет складається з Голови та 4-8 інших членів. Члени Національного комітету представлятимуть основну сферу психологічної практики у цій країні та забезпечать рівновагу між психологами-практиками та тими, хто працює в університетах та бере участь у навчанні психологів.
- б) Національний комітет повинен бути представником найширшої спільноти психологів у відповідній країні.
- в) Члени Національного комітету призначаються Національною Асоціацією-членів (додаток I) на строк до чотирьох років, та можуть двічі переобиратись.
- г) Терміни призначення встановлюються таким чином, що кожен чотири роки можуть призначатися 2 нові члени.
- д) Зміни у складі Національного комітету вимагають письмового схвалення Європейського комітету з метою збереження делегованих повноважень (див. ст. 15) для видачі сертифікатів EuroPsy

Стаття 17. Національний комітет покликаний виконувати такі функції:

- а) подавати офіційні положення та процедури на затвердження до Європейського Комітету;
- б) встановлювати порядок підтвердження професійних компетентностей аплікантами на сертифікацію EuroPsy;

- в) готувати та публікувати перелік затверджених академічних навчальних програм зі спеціальності «Психологія» усіх рівнів вищої освіти;
- г) консультувати заклади вищої освіти щодо відповідності освітніх програм критеріям сертифікації EuroPsy;
- д) видавати керівництва для супервізорів щодо оцінки компетенцій заявників;
- е) підготувати форму з професійної етики, яку підписуватимуть апліканти;
- є) визначити платню за адміністративні витрати, що сплачуються аплікантами;
- ж) призначити контактну особу, яка буде уповноважена мати доступ до Європейського реєстру;
- з) приймати рішення щодо кожної окремої аплікації на отримання EuroPsy: схвалити EuroPsy або обґрунтувати причини відмови;
- и) видавати індивідуальні сертифікати EuroPsy психологам;
- і) вести реєстр психологів, які отримали сертифікати EuroPsy;
- ї) зберігати архів усіх аплікаційних форм протягом 15 років;
- й) підготувати щорічний звіт діяльності для Європейського Комітету;
- к) надавати відповідну інформацію та брати участь у щорічних зборах Голів Національних комітетів;
- л) консультувати представників міністерств та відомств з питань професійної кваліфікація психолога в Україні.

Стаття 18 Делеговані повноваження Національного комітету, у випадку, коли, на думку Європейського комітету, він не працює у відповідності до цього Положення EFPA про EuroPsy, будуть скасовані Європейським комітетом, доки не буде поновлено дотримання Положення Європейської федерації з питань присудження EuroPsy. Сертифікат EuroPsy не може бути виданий Національним комітетом в період, коли його делеговані повноваження були скасовані.

Комітети з присудження Спеціалізованого сертифіката EuroPsy (Комітет «Спеціаліст»)

Стаття 19

- а) Європейський комітет з присудження сертифіката спеціаліста складається з Голови та до восьми інших членів. Всі вони мають представляти різні країни в межах EFPA.
- б) Європейський комітет з питань присудження ступеня спеціаліста є представником основного кола практик у цій галузі, включаючи принаймні одного члена, який є представником університету.
- в) Один із членів Комітету «Спеціаліст» виконує функції зв'язку з Європейським комітетом та має бути членом цього комітету.
- г) Кандидатури у Комітет «Спеціаліст» висуваються Асоціаціями-членами. Члени призначаються Виконавчою радою EFPA на термін до чотирьох років з можливістю одного переобрання.
- д) Терміни призначення встановлюються таким чином, що кожні два роки можуть призначатися 2 нових члени.

Стаття 20 Європейський комітет з присудження сертифіката Спеціаліста несе відповідальність за видачу сертифіката спеціаліста *EuroPsy* на території певної країни та відповідає за те, що щоб реєстрація та присудження сертифіката спеціаліста EuroPsy відбувалися відповідно до Положень.

Його завданнями є:

- а) отримувати та оцінювати заяви від Асоціацій-членів для створення Національних комітетів з присудження сертифікату Спеціаліста;
- б) делегувати повноваження щодо присудження EuroPsy Сертифіката Спеціаліста Національним комітетам «Спеціаліст»;
- в) надавати консультаційну підтримку Національним комітетам «Спеціаліст» та іншим комітетам;
- г) розробити варіанти навчальних програм та стандарти у відповідній галузі;
- д) розглядати апеляції на рішення Національних комітетів з присудження сертифікату Спеціаліста;

- е) надавати щорічний звіт про роботу Європейського комітету з присудження сертифіката Спеціаліста Виконавчій ради та Генеральній Асамблеї EFPA;
- ж) зустрічатися один раз на рік з Головами Національних комітетів «Спеціаліст» та Європейським комітетом для модерування процедур та обміну кращими практиками.

Стаття 21

- а) Національний комітет «Спеціаліст» складається з Голови та чотирьох-шести членів.
- б) Між Комітетом «Спеціаліст» та Національним комітетом має бути структурний зв'язок таким чином, щоб відбулося часткове співпадання членства.
- в) Національний Комітет «Спеціаліст» є представником найширшого співтовариства психологів у відповідній країні у цій галузі практики і може включати психологів, які не є членами Національних асоціацій-членів.
- г) Вони призначаються Національною психологічною асоціацією на термін до чотирьох років, з можливістю одного переобрання.
- д) Зміни у складі Національного комітету «Спеціаліст» вимагають письмового схвалення Європейського комітету з присудження сертифіката Спеціаліста з метою збереження делегованих повноважень (див. ст. 15) для видачі сертифікатів EuroPsy.

Стаття 22 Обов'язки Національного комітету з присудження сертифіката Спеціаліста включають:

- а) подати всі свої процедури на затвердження Європейському Комітету з присудження сертифіката Спеціаліста;
- б) визначити спосіб подання заявником підтвердження кваліфікаційних та професійних компетентностей;
- в) визначати розмір оплати за подання заявок на адміністративні витрати, яку має сплатити заявник;
- г) приймати рішення щодо кожної окремої заявки на EuroPsy Сертифікат Спеціаліста, або інформуючи заявника про причини, через які заявку відхилено, або присуджуючи EuroPsy Сертифікат Спеціаліста;

- д) вносити до Реєстру інформації про спеціалізовану експертизу окремих психологів та видавати індивідуальні EuroPsy Сертифікати Спеціаліста;
- е) вести облік психологів, яким присуджено EuroPsy Сертифікат Спеціаліста;
- ж) зберігати архів усіх аплікаційних матеріалів протягом 15 років;
- з) готувати щорічний звіт діяльності для Європейського комітету з присудження сертифіката Спеціаліста;
- і) подавати достовірну інформацію та брати участь у щорічних зборах президентів Національних комітетів «Спеціаліст»;
- к) призначити контактну особу, яка матиме доступ до Реєстру;
- л) надавати інформацію про EuroPsy Сертифікат Спеціаліста психологам та ін.

Розділ С. Порядок отримання Сертифіката EuroPsy

Стаття 23 Термін дії EuroPsy Сертифіката не може бути подовжено шляхом повторного подання на той самий Сертифікат EuroPsy, а лише шляхом повторної валідизації, як описано у Статті 5.

Стаття 24 Подана заявка за формою та за змістом має бути схожа на зразок, включений в цей документ (Додаток IV). У заявці необхідно надати інформацію про: університетську освіту, супервізовану практику, вказуючи професійні компетенції та сфери практики, в яких заявник / заявниця працював / працювала під супервізією, щоб отримати право на самостійну практику. Заявник повинен подати уповноважені звіти своїх керівників. Заявник повинен підписати зобов'язання, що він / вона буде провадити професійну діяльність відповідно до етичного кодексу Національної психологічної асоціації країни, в якій він / вона практикує.

Стаття 25 Національний комітет встановлює, чи відповідає кандидат критеріям, передбаченим Статею 2. Він вивчає професійні компетенції та сфери практики, в яких заявник працював під супервізією та / або самостійно, і вирішує, в якій галузі практики кандидат має достатню кваліфікацію для самостійної професійної діяльності.

Стаття 26 Заявку буде розглянуто лише після того, як кандидат заплатив відповідний внесок.

Стаття 27 Національний комітет вивчає подану інформацію та вирішує, чи потрібна додаткова інформація від заявника. Заявник буде проінформований про те, чи потрібно Національному комітету надавати додаткову інформацію протягом 13 тижнів після подання заявки та одержання оплати.

Стаття 28 Якщо потрібна додаткова інформація, заявнику повідомляють рішення Національного комітету протягом 13 тижнів після отримання такої додаткової інформації.

Стаття 29 Якщо додаткової інформації не потрібно, заявника повідомляють про рішення Національного комітету щодо присудження чи не присудження EuroPsy Сертифікату протягом 13 тижнів після отримання заявки та плати. Якщо EuroPsy Сертифікат не присуджено, заявник отримує детальну інформацію про підстави, які стали причиною такого рішення.

Стаття 30 З дня внесення заявника до Європейського Реєстру йому буде присуджено EuroPsy сертифікат.

Стаття 31 Для того, щоб підтвердити сертифікат EuroPsy після закінчення строку дії (Стаття 4) або періоду перехідних домовленостей (Стаття 38), заявник повинен подати заявку, яка надає докази чинної компетенції, до Національного Комітету у фактичній або передбачуваній країні професійної діяльності.

Стаття 32 У заяві на підтвердження сертифікату мають бути докази актуальної професійної компетентності на певному рівні у вигляді визначеної кількості годин практики психолога та продовження навчання і підвищення кваліфікації, як це визначено Національним комітетом у фактичній або передбачуваній країні професійної діяльності (див. Додаток VI).

Розділ D. Процедури оскарження

Стаття 33 Заявник, чия заявка було відхилено Національним комітетом, може подати апеляцію щодо цього рішення до Національної асоціації-члена в межах відповідної країни, надавши підстави для апеляції.

Стаття 34 Ця Національна асоціація-член створить незалежний дорадчий комітет, що складається щонайменше з трьох експертів для розгляду апеляції. Цей комітет прийме рішення щодо апеляції та надасть письмове рішення протягом 60 днів. Це рішення буде повідомлено заявнику та Національному комітету. Незалежний дорадчий комітет може звернутися за порадою до Європейського Комітету.

Стаття 35 Якщо скаргу заявника відхилено, заявник може звернутися до Європейського комітету (Стаття 14f). Таке звернення має бути подано англійською мовою і повинно вказати підстави, на яких воно подається.

Стаття 36 Національна асоціація-член у країні, у якій делеговані повноваження Національного комітету були призупинені, може оскаржити таке рішення у Виконавчій Раді ЕФРА. Виконавча Рада ЕФРА звернеться за консультацією до Європейського дорадчого комітету, який буде створений з цього приводу і скликається Президентом ЕФРА або його заступником.

Розділ Е. Різне

Стаття 37 Положення про EFPA та додатки до EuroPsy встановлюються і можуть бути змінені Генеральною Асамблеєю EFPA шляхом голосування за підтримки 2/3 присутніх. Вони матимуть законну силу з моменту, визначеного Генеральною Асамблеєю EFPA на момент їх створення.

Стаття 38

- a) Перехідні умови щодо EuroPsy сертифіката базового застосовуватимуться протягом трьох років після дати визнання Національним комітетом з присудження в певній країні.
- b) Перехідні умови щодо будь-якого EuroPsy сертифіката Спеціаліста застосовуватимуться протягом трьох років після дати визнання Національного комітету «Спеціаліст» у цій країні.
- c) Перехідні умови щодо EuroPsy сертифіката базового застосовуватимуться протягом додаткових двох років після дати визнання Національного комітету «Спеціаліст» в певній країні. Ці домовленості застосовуються виключно до заявників на отримання EuroPsy сертифіката Спеціаліста, Національним комітетом «Спеціаліст».
- d) заявники, які до дати, зазначеної у Статті 38а), отримали ліцензію на самостійну практику психолога Національним ліцензійним органом, визнаним Європейським комітетом, та / або відповідають вимогам та умовам практики як психолог у своїй країні, можуть замінити перелік своєї практики під супервізією як психолога поданням переліку місць їх роботи після того, як вони почали самостійну професійну діяльність. В таких випадках для присудження EuroPsy сертифікату потрібні докази як мінімум трьох років або еквіваленту, протягом останніх десяти років, незалежної професійної діяльності як психолога, та підтвердження поточної кваліфікації та постійного професійного розвитку (див. Додатки V та VI). В такому разі психологи, що подаються на отримання EuroPsy сертифікату згідно цих перехідних умов, мають додатково два роки після закінчення дії перехідних умов (зазначених як a, b та c) для підтвердження виконання вимог.

Стаття 39 Ці Положення може бути розширене правилами про Сертифікати Спеціаліста у визначених галузях психології, які можуть отримати

лише власники базового сертифіката EuroPsy. Такі правила мають викладені в Додатках до цього Положення і описувати таке:

- а) Мінімальний обсяг подальшого навчання, виражений у навчальних годинах або, бажано, в одиницях Європейської системи передачі кредитів (ECTS), та обсяг матеріалу.
- б) Мінімальний обсяг практики під супервізією, виражений у роках, і мінімальний обсяг супервізії, виражений у годинах, де визначення практики під супервізією та супервізії дано у Додатку I.
- в) Вимоги щодо безперервного професійного розвитку, як зазначено у Додатку IV.
- г) Компетенції, які мають бути отримані на кінець практики під супервізією, бажано описані таким чином, як у Додатку III.
- д) Система розвитку компетентностей, бажано, ініціативна та всебічна для того, щоб випускники-психологи набували всіх компетентностей (професійних та особистих), які вимагаються від них як фахівців, та включають всі відповідні аспекти професійної практики, включаючи етику.
- е) подано спосіб представлення доказів подальшого навчання, практики, супервізій та компетентностей.
- ж) підхід згідно якого оцінюються відомості щодо подальшого навчання, практики, супервізії та компетентностей.
- з) перехідні положення, актуальні протягом періоду, означеного в статті 38b, зміст яких має бути аналогічним до описаного в статті 38e базового керівництва EuroPsy

Стаття 40 Положення та додатки до програми EuroPsy будуть переглядатись щонайменше кожні п'ять років Координаційною групою EuroPsy (ЕКГ), що складається з президента EFPA, члена Виконавчої ради та голови Європейського комітету.

За рекомендацією ЕКГ Виконавча рада буде вносити необхідні зміни до нормативних документів. Після доведення змін до відома Національних Комітетів вони будуть застосовуватися тимчасово до наступної Генеральної Асамблеї. Остаточо вони мають бути затверджені Генеральною Асамблеєю.

3. Реєстр психологів EuroPsy

Стаття 41 Європейський реєстр психологів EuroPsy ведеться та підтримується ЄФПА і включає національні списки сертифікованих психологів, надані кожним Національним комітетом.

Стаття 42 Європейський реєстр містить імена та детальну інформацію всіх психологів EuroPsy, а також вказує у Реєстрі власників сертифікатів Спеціаліста.

Стаття 43 Інформація, вказана в Реєстраційних реквізитах EuroPsy, буде занесена до Європейського реєстру, який є пошуковим онлайн-центром, доступним через Інтернет (www.europsy.eu/).

Стаття 44 Записи Реєстру для країни оновлюються за ініціативою Національного комітету, коли Сертифікат EuroPsy видається, перевидается, вилучається або закінчується термін його дії. Реєстр оновлюється при видачі Сертифіката Спеціаліста за дорученням Національного комітету. Інформація в Реєстрі може бути змінена лише ЄФПА і за умови отримання дозволу від Національного комітету.

Доповнення I. Вимоги до отримання сертифікату Спеціаліста з Психотерапії

Як зазначено у статті 39 Положення про EuroPsy, Сертифікат Спеціаліста EuroPsy буде виданий лише досвідченим психологам, які мають EuroPsy сертифікат базовий (або отримують базовий сертифікат одночасно з сертифікатом Спеціаліста). Тобто EuroPsy, Сертифікат Спеціаліста можна отримати лише в тих країнах, де визнано обидва EuroPsy сертифікати.

Цей додаток описує вимоги до EuroPsy Сертифікат Спеціаліста з психотерапії, як це передбачено статтею 39 Положення про EuroPsy.

Детальна інформація розміщена тут: "Форма заявки для отримання EuroPsy Сертифікат Спеціаліста з психотерапії" та "Стандарти навчання психологів, що спеціалізуються на психотерапії", Європейський комітет (Спеціаліст) з Психотерапії, 2013.

1. Мінімальний обсяг і зміст подальшого (післядипломного) навчання

- a. Принаймні 90 кредитів подальшого (післядипломного) навчання, з яких 400 годин має бути присвячено теорії.
- b. Зміст навчання залежить від навчальної програми закладу та / або індивідуальної траєкторії навчання психолога.

2. Мінімальний обсяг супервізованої практики та супервізії

- a. Принаймні три роки післядипломної практики (після отримання кваліфікації необхідної для отримання EuroPsy сертифіката), з яких 500 годин - це супервізована практика.
- b. Щонайменше 150 годин супервізії (в середньому 50 годин на рік).

3. Вимоги щодо постійного професійного розвитку.

Ці вимоги розробляються.

4. Компетенції, які потрібно продемонструвати

Перелік компетентностей розробляється. Компетентність формулюється відповідно до шести принципів: Психологи як психотерапевти; Запит та комунікація; Психотерапевтична практика та розуміння; Особистісний та Професійний розвиток; Етичні норми та Компетентна практика та Безперервний Професійний Розвиток.

5. Розвиток компетентності

Немає визначеної системи розвитку компетентності. Йдеться про те, що розвиток компетентності відбувається під час навчання за однією або декількома психотерапевтичними моделями.

6. Для підтвердження компетентності мають бути надані:

- а. аплікаційна форма, яка містить особисте бачення згідно шести вище вказаних принципів; досвід навчання, стажування та досвід у психотерапії; досвід в супервізії; дослідження та публікації (не обов'язково)
- б. документи підтвердження спеціалізації
- в. рекомендаційні форми, заповнені двома фахівцями, за потреби
- г. рекомендаційний лист від супервізора
- д. структуроване резюме

7. Оцінка документів, що підтверджують фаховість

- а. Оцінка подальшого (додаткового) навчання проводиться Національним комітетом (Спеціаліст) на основі документів щодо навчальної програми від тренерів / супервізорів та навчальної інституції (яка, як правило, має співпрацювати з академічними чи науково-дослідними установами).
- б. Оцінка інших аспектів проводиться Національним комітетом (Спеціаліст) на підставі аплікаційної форми, рекомендаційних листів та відгука супервізора.

8. Перехідні положення.

Кандидати на отримання Спеціалізованого сертифіката EuroPsy з психотерапії відповідно до ст. 38, повинні або представити Лист про визнання, отриманий у пілотному проекті, погоджений EFPA, або відповідати таким критеріям:

- бути зареєстрований у Національному реєстрі, що дозволяє їм працювати психологом та психотерапевтом
- мати EuroPsy Сертифікат базовий (з контекстом охорони здоров'я) або відповідати кваліфікаційним вимогам, що дозволяють подаватись одночасно на EuroPsy Сертифікат базовий та EuroPsy Сертифікат Спеціаліста (при цьому спочатку оцінюють EuroPsy сертифікат базовий і після його визнання - EuroPsy Сертифікат Спеціаліста),
- документальне підтвердження досвіду в рамках Постійного Професійного Розвитку, отриманого протягом не менше шести років протягом останніх 15 років незалежної практики як психолога та психотерапевта.

9.Додаткові вимоги

Не менше 100 годин особистого розвитку (особиста терапія).

Доповнення II: Вимоги до сертифіката спеціаліста з психології праці та організаційної психології

Як зазначено у статті 39 Положення про EuroPsy, EuroPsy Сертифікат Спеціаліста буде виданий лише досвідченим психологам, які мають EuroPsy сертифікат базовий (або отримують обидва сертифіката одночасно). Тобто сертифікат Спеціаліста можна отримати лише в тих країнах, де працюють як Національний комітет з присудження як EuroPsy Сертифіката базового, так і EuroPsy сертифіката Спеціаліста.

Цей додаток описує вимоги до EuroPsy сертифіката Спеціаліста з психології праці та організаційної психології, як це передбачено статтею 39 Положення про EuroPsy.

Детальну інформацію можна знайти тут: *'Towards The Specialist Certificate: Revised Proposal And Operational Guidelines'*, Provisional S-EAC W&O Psychology, 2013.

1. Мінімальний обсяг і зміст подальшого (післядипломного) навчання

- а. Мінімум 90 кредитів ECTS додаткового (післядипломного) навчання (2400 годин), з яких 60 кредитів (1600 годин) мають бути присвячені навчальним курсам, а 30 (800 годин) - прикладним дослідженням або діагностиці чи втручанню.
- б. Обсяг, який повинен має бути опанований, викладено в рамках спеціальної навчальної програми, тобто моделі ENOP-EAWOP.
- в. У випадку країн або осіб, які пройшли ранню спеціалізацію, спеціалізований досвід, набутий протягом останніх двох років їх початкової 5-6-річної кваліфікації, може бути зарахований максимум як 30 ECTS. Це означає, що як мінімум 60 ECTS необхідно набути після виконання вимог щодо EuroPsy Сертифіката базового.

2. Мінімальний обсяг супервізованої практики та супервізій

- а. Принаймні три роки післядипломної практики, з яких 400 годин на рік (загалом 1200 годин) супервізованої практики, названою "професійна діяльність під керівництвом"
- б. Щонайменше 150 годин супервізій (в середньому 50 на рік).

3. Вимоги щодо постійного професійного розвитку

Щонайменше 100 годин (4 ECTS) особистого професійного розвитку на момент подання заяви, включно до 90 ЕСТ для подальшого навчання (див. 1а).

4. Компетентності, які потрібно продемонструвати

Компетентності, які слід продемонструвати - це ті, що визначені в EuroPsy (Положення про EuroPsy, Додаток III). Вони застосовуються до професійної роботи на рівні спеціаліста.

5. Розвиток компетентностей

Професійна діяльність під керівництвом базується на чіткій системі розвитку компетентностей. Ця система базується на проактивному підході до розвитку компетентностей. Це забезпечує здобуття випускниками-психологами всіх компетентностей (професійних та розвиваючих), що вимагаються на рівні спеціаліста, та включає всі відповідні аспекти професії, включаючи етику.

6. Необхідні документи:

Кандидатам необхідно:

- а. подати аплікаційну форму, яка включає інформацію щодо подальшого навчання, супервізовану практику та заходи з постійного особистого розвитку.
- б. подати структуроване резюме (CV)
- в. подати портфоліо із зазначенням із підтвердженнями компетентності за фахом
- г. взяти участь в інтерв'ю з оцінювання компетентності, щоб поглибити або уточнити деякі деталі резюме, за необхідності

7. Оцінка наданих документів:

- а. Оцінка освітніх компонентів здійснюється Національним Комітетом (Спеціаліст) так само, як і в EuroPsy, тобто в залежності від їх змісту та акредитації закладу (переважно академічних установ), який пропонує ці компоненти.
- б. Оцінка компетенцій проводиться Національним Комітетом (Спеціаліст) на підставі портфоліо та інтерв'ю-оцінки компетентностей.

8. Перехідні положення

Кандидати, які бажають отримати сертифікат спеціаліста з психології праці та організаційної психології (W&O) відповідно до статті 38, повинні відповідати наступним критеріям:

- бути зарахований до національного реєстру, який дозволяє їм працювати психологом;
- мати EuroPsy сертифікат базовий (в контекст W&O) або мати передумови, які дозволять їм одночасно подаватися на сертифікат базовий та сертифікат Спеціаліста; їх спочатку оцінюють щодо отримання сертифіката базового і після його підтвердження - на сертифікат Спеціаліста;
- підтвердити досвід роботи та заходи щодо Постійного Професійного Розвитку, надаючи свідчення компетентностей, здобутих протягом не менше п'яти повних робочих років протягом останніх 10 років незалежної практики як психолога у сфері Психології праці та організаційної психології; документи оцінюються за допомогою структурованого резюме та, за рішенням Національного Комітету (Спеціаліст), за допомогою інтерв'ю-оцінки компетентностей.

Додаток I. Термінологічний покажчик

В цьому Положення EFPA про EuroPsy використовуються така термінологія:

Сертифікат EuroPsy з психології (далі - EuroPsy) - це набір стандартів для навчання та підготовки психологів, який визначає рівень їх підготовки, погоджений Асоціаціями-членами EFPA.

Зареєстрований психолог EuroPsy - це психолог, що отримав EuroPsy сертифікат.

Психолог - це особа, яка успішно закінчила академічне навчання з психології в університеті чи еквівалентній установі та виконала інші умови, які за законом чи усталеним нормам дозволяють дозволяють в певній країні отримати кваліфікацію "психолог", за умови, що тривалість навчальної програми еквівалентна щонайменше п'яти рокам (300 ECTS) денної форми навчання та відповідає положенням Додатка II.

Реєстраційні Дані Європейського сертифіката психології, надалі - Реєстраційні Дані - це додаток до EuroPsy, в якому зафіксовано інформацію щодо навчальної підготовки та практичних навичок отримувача на момент отримання EuroPsy, як зазначено у Статті 7.

Європейський реєстр психологів (далі - *Реєстр*) - це реєстр, який містить перелік всіх психологів, що отримали EuroPsy Сертифікати, та відомості про них згідно Статті 8.

Професійні функції (cf. компетентності групи) відносяться до шести категорій професійної діяльності, що складають психологічні послуги, які надаються в межах сфери практики, як зазначено у Додатку III, тобто визначення цілей, діагностика, розвиток, втручання, оцінка та комунікація.

Сфера практики стосується певного формату умов діяльності, при якій психологічні послуги надаються конкретній категорії клієнтів. Сфери практики слід розуміти в широкому сенсі, і для діючого Сертифіката визначено як одна з наступних: (i) Клінічна психологія та охорона здоров'я, (ii) Освіта, (iii) Психологія праці та організаційна психологія, (iv) Інше. Кожна зі сфер включає широкий спектр активностей. Четверта категорія (Інше) стосується всіх інших сфер, які не підпадають під зазначені три, і ця сфера практики повинна бути зазначена у EuroPsy Сертифікаті (наприклад, криміналістична психологія, транспортна психологія, консультування, психосоціальні втручання). Ця галузь має бути галуззю, яка має широку

практику, визнана у відповідній країні та має визнану освіту та підготовку на базовому рівні. Вона має бути затверджена Європейським комітетом.

Під науковими знаннями розуміються знання, акумульовані в науковій літературі з дисципліни Психологія та поширені у спільноті науковців та викладачів психології.

Професійна компетентність означає здатність адекватно виконувати професійні функції, як визначено в Додатку III.

Самостійна професійна діяльність психолога відноситься до такого виконання професійних функцій, при якому безпосередня взаємодія з клієнтами здійснюється без необхідності безпосередньої супервізії з боку інших психологів.

Стажування психолога стосується такого виконання професійних функцій, при якому безпосередня взаємодія з клієнтом здійснюється під відповідальністю та повноваженнями іншого психолога, який кваліфікований для самостійної професійної діяльності в конкретній галузі практики (стаття 9).

Супервізована практика (практика під супервізією) - таке виконання професійних функцій психологом-практикантом, при якому безпосередня взаємодія з клієнтом здійснюється під супервізією кваліфікованого психолога, як зазначено у Додатку V, або як частина навчальної програми університету, або поза межами університету.

Психолог-практикант - це особа, яка під наглядом кваліфікованого супервізора, як вказано у Додатку V, знаходиться в процесі проходження супервізованої практики.

Супервізор - кваліфікований психолог, який протягом останніх трьох років має принаймні два роки роботи на повний робочий день або еквівалентний досвід як незалежний практикуючий фахівець (визнаний кваліфікованим національним органом з акредитації) в межах сфери практики та відповідальний за набуття та оцінювання професійної компетентності психолога-практиканта у цій сфері практики.

Національна психологічна асоціація - це асоціація-член або федерація асоціацій, яка є членом Європейської федерації асоціацій психологів (EFPA). Слід докласти зусиль для того, щоб Національний комітет був представником найширшої спільноти психологів у відповідній країні.

Країна-резидент - це країна, де психолог або зареєстрований психолог EuroPsy зареєстрований як резидент.

Країна практики - це країна, в якій психолог або зареєстрований психолог EuroPsy практикує або має намір практикувати.

Додаток II. Рамкові та мінімальні стандарти освіти та професійної підготовки психологів

Цей додаток вказує на освітні вимоги для отримання EuroPsy та ґрунтується значною мірою на звіті: *EuroPsyT Положення для освіти та професійної підготовки психологів у Європі (EuroPsyT A Framework for Education and Training of Psychologists in Europe)*, який був затверджений Генеральною Асамблеєю EFPA у 2001 році. Тільки особи, які можуть довести, що вони виконали навчальну програму, що відповідають наступним вимогам і пройшли еквівалент однорічної практики під супервізією, яка становить в цілому щонайменше, 6 років (360 ECTS), можуть претендувати на отримання сертифіката EuroPsy та внесення до Реєстру.

Вимоги формулюються з посиланням на освітню модель, яка складається з трьох етапів:

- 1-ша фаза перший (бакалаврський) рівень вищої освіти або еквівалент
- 2-га фаза другий (магістерський) рівень вищої освіти або еквівалент
- 3-тя фаза практика під супервізією

Передбачається, що 1-я та 2-я фази будуть частиною академічної освітньої програми з психології, тоді як 3-я фаза може, хоч це і не обов'язково, включатись до університетської освітньої програми. Крім того, передбачається, що університетами буде запропоновано цілий спектр заходів, що відповідають цим вимогам, і що структура окремих або послідовних фаз не є важливою. Наприклад, низка університетів у різних країнах розробила підходи, “засновані на вирішенні проблем” до навчання та підготовки психологів, де інтегровані блоки циклів “теорія-метод-застосування” впроваджуються з початку програми. Модель освітньої програми передбачає, що студенти, які закінчують такі програми, здобули відповідні знання, вміння та компетентності, а інноваційні підходи є бажаною особливістю професійного становлення.

Описана пропозиція є рекомендаційною щодо організації та послідовності складання програми навчання.

Крім того, цим вимогам можуть відповідати як національні освітні системи з недиференційованою навчальною програмою, так і системи з диференційованою системою, незалежно від того, чи є освітня програма такою, де теорія та практика інтегровані (наприклад, інтегрована професійна освіта, навчання на основі розв'язання проблем) або відокремлені. Слід зазначити, що ступінь Магістр або еквівалентний ступінь, здобутий після 5-річного навчання (300 ECTS), вважається таким, що забезпечує базову кваліфікацію, необхідну для початку психологічної практики, і повинен бути продовжений супервізованою практикою до того, як фахівець буде визнаний як компетентний для самостійної професійної діяльності. Спеціалізована професійна практика в будь-якій галузі психології, як правило, вимагатиме післядипломної підготовки в таких сферах, як психологія здоров'я, клінічна психологія, психологія праці та організаційна психологія, психологія праці та здоров'я, освітня психологія, дитяча психологія, у яких може бути присвоєно статус Спеціаліста.

Цей додаток містить опис змісту, який повинен охоплювати дві фази, та мінімальні вимоги до професійної освіти психологів. Третя фаза описана далі в Додатку V до цього документа.

Опис змісту освітньої програми

Перша фаза

Перша фаза, як правило, присвячена орієнтуванню студентів у різних галузях психології, але вона також може бути відкрита для суміжних дисциплін. Вона пропонує базову освіту з усіх галузей психології та з основних теорій та методів у психології і дозволяє ознайомитися з уміннями, необхідними у діяльності психолога, та підґрунтям для психологічних досліджень. Це не забезпечує жодної професійної кваліфікації в галузі психології та необхідних компетентностей для самостійної професійної діяльності в психології. Хоча перший етап може бути охоплений трирічною програмою, такою як ступінь бакалавра, він може так само пропонуватися протягом більш тривалого періоду та інтегруватися зі знаннями, навичками та розумінням, необхідними для професійної діяльності психолога. Освітня програма першої фази в основному базується на рамках, узгоджених у 2001 році в EuroPsyT: Рамка для освіти та підготовки психологів у Європі. Рух цього попереднього проекту продемонстрував широку згоду в європейських країнах щодо висвітлення

базової освіти в галузі психології. Ці рамки, або загальні схеми, представлені в таблиці 1, відображають базові знання щодо особистості, груп та суспільства / систем. Вони (рамки) проводять різницю між знаннями та вміннями, пов'язаними з психологією як пояснювальною наукою, спрямованою на розуміння поведінки людей; і психологією як технологічною наукою, спрямованою на втручання та ефективні зміни поведінки людей. Обидва типи науки мають як фундаментальні, так і прикладні аспекти (загальні теорії, з одного боку, та застосування в діагностиці та втручанні, з іншого).

Таблиця 1. Перша фаза

Тип змісту/ Цілі	Особистість	Групи	Системи\гром ади
Орієнтація у психології <i>Знання</i>	Методи в психології Історія психології Огляд спеціальностей та напрямків у психології		
Пояснювальні (психологічні) теорії <i>Знання</i>	Загальна психологія Нейропсихологія Психобіологія Когнітивна психологія Диференціальна психологія Соціальна психологія Психологія розвитку Психологія особистості Психологія праці та організаційна психологія Клінічна психологія та психологія здоров'я Освітня (педагогічна) психологія Психопатологія		
Технологічні теорії <i>Знання</i>	Теорія даних та тестів Теорія анкетування / опитування Теорія оцінювання		
Пояснювальні (психологічні) теорії <i>Навички</i>	Навчання навичкам оцінювання Навчання навичкам опитування		
Технологічні теорії <i>Навички</i>	Навчання конструюванню тестів та опитувальників Навчання вручанням у групу		
Методологія (психологічні методи) <i>Знання</i>	Вступ до методів : напр. експериментальні методи Якісні та кількісні методи		
Методологія (психологічні методи) <i>Навички</i>	Практика із застосування експерименту Практика з методології та статистики Практика зі збору даних та якісного аналізу		
Етика <i>Знання та навички</i>	Професійна етика та етичний кодекс		

Академічні та загально-професійні уміння <i>Навички</i>	Збір інформації / навички роботи з бібліотеками та бібліографіями Читання/ведення документації Дослідницька етика
Непсихологічні теорії <i>Знання</i>	Епістемологія Філософія Соціологія Антропологія

Друга фаза

Програма другої фази готує студента до самостійної професійної діяльності в якості психолога. Ця частина навчальної програми може бути:

недиференційованою, і бути спрямованою на подальше навчання на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти (аспірантурі), або до працевлаштування в якості "терапевта загальної практики" в галузі психології,

або

диференційованою та підготуватися до практики в певній галузі психологічної практики, наприклад (i) клінічній або психологія здоров'я (ii) освітня або шкільна психологія, (iii) психологія роботи та організації або (iv) інша область.

Табл. 2. Друга фаза

Тип змісту/ Цілі	Особистість / <i>Individuals</i>	Групи	Системи\громади
Орієнтація у психології <i>Знання</i>	Орієнтація на практичну сферу та на можливості спеціалізації.		
Пояснювальні (психологічні) теорії <i>Знання</i>	Орієнтація на пояснювальні теорії загальної психології та/чи психобіології та/чи психологію розвитку та/чи психологію особистості та/чи соціальну психологію. Наприклад, теорії навчання, теорії когнітивної архітектури, передова теорія особистості.		
	Орієнтація на пояснювальні теорії роботи та психології організацій та/чи психології навчання та/чи клінічної психології та/чи психологія субдисциплін. Наприклад, теорії продуктивності праці, теорії локалізованого пізнання, теорії лідерства, теорії розладів особистості		
Технологічні теорії <i>Знання</i>	Орієнтація на технологічні теорії загальної психології та/чи психобіології та/чи психології розвитку та/чи клінічної психології та/чи психології особистості та/чи соціальної психології. Наприклад, психометричні теорії, теорія оцінки EEG.		
	Орієнтація на технологічні теорії роботи та психології організацій та/чи психології навчання та/чи клінічної психології та/чи психологія субдисциплін. Наприклад, теорія аналізу роботи, аналіз потреб у навчанні, теорії консультування та психотерапії.		

Пояснювальні теорії <i>Навички</i>	Оволодіння навичками із застосування вищезазначених пояснювальних теорій для оцінювання в дослідженні/науково-лабораторних умовах. Наприклад, навчання вимірюванню ЕМГ, навчання оцінювати особистість.
	Оволодіння навичками із застосування вищезазначених пояснювальних теорій для оцінювання в польових/прикладних умовах. Наприклад, навчання аналізу помилок, оцінка порушень в навчанні.
Технологічні теорії <i>Навички</i>	Оволодіння навичками із застосування вищезазначених технологічних теорій під час дослідження/лабораторних умовах. Наприклад, навчання побудові тестів, навчання проектування навчального експерименту.
	Оволодіння навичками із застосування вищезазначених технологічних теорій під час дослідження/лабораторних умовах. Наприклад, навчання проектуванню систем оцінки ефективності, проектуванню навчальної системи, розробці терапевтичного плану, психотерапії.
Методологія <i>Знання</i>	Проектування сучасного дослідження Базова та розширена багатовимірні статистика, включаючи ANOVA Множинний регресійний аналіз, багатофакторний аналіз Проектування кількісного дослідження, включаючи розширене інтерв'ю та використовуючи опитувальники, кількісний аналіз даних.
Методологія (психологічні методи) <i>Навички</i>	Освоєння навичок із застосуванням вищезазначених методів та технік.
Етика <i>Знання та навички</i>	Знання етичних принципів та їх застосування. Освоєння навичок застосування етичних принципів та етичного коду в професійній практиці.
Академічні та загально-професійні уміння <i>Навички</i>	Освоєння навичок формування звітів та написання статей Освоєння навичок проведення професійного інтерв'ю.
Непсихологічні теорії <i>Знання</i>	Теоретичні та практичні курси с тем та дисциплін, корисних для професійної діяльності. Наприклад, медицина, право, бізнес, економіка.
Базові дослідницькі компетенції	ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОЕКТУ (THESIS)
Базові професійні компетенції	ІНТЕРНАТУРА ("STAGE")

Таблиця 3. Мінімальні обсяги (у ЄКТС) для освіти та стажування під керівництвом для психологів

Фаза	Компоненти	Особистість	Група	Громада	Всього
I фаза (бакалаврат)	Орієнтація	Програма має містити орієнтацію у психології, її субдисциплінах, сферах професійної діяльності психолога			Min 125
	Теоретичні курси і практичний досвід	Min 60	Min 20	Min 20	
	Академічні навички	Підготовка академічних навичок			
	Методологія	Min 30			Min 45
	Непсихологічна теорія	Min 15			
	Активна практика	Min - \			
	Разом				180
II фаза (Магістратура)	Теоретичні курси, семінари, завдання				Min 60
	Активна практика	Min 15-30			Min 30
	Дослідницький проект\ дипломна робота	Min 15- 30			
	Інше				
	Разом				120
III фаза	Практика під супервізією	Min 60			60
	Разом				360

С. 39

Мінімальні вимоги до змісту курікулуму (магістерський рівень)

Тип змісту/ Цілі	Особистість	Групи	Системи\громади
	Що пропонує EuroPsy		
Орієнтація	Орієнтація на контексті практики та можливості спеціалізації		

<i>Знання</i>	
Пояснювальні теорії <i>Знання</i>	Курси з пояснювальних теорій загальної психології/психобіології/психології особистості/ психології розвитку/соціальної психології (Теорія навчання, когнітивна організаційна теорія, теорія розвиненої особистості)
	Курси з пояснювальних теорій психології праці та організаційної психології/психології педагогіки/клінічної психології (теорії виконання роботи, теорії особистісних розладів)
Технологічні теорії <i>Знання</i>	Курси з технологічних теорій загальної психології/ психології розвитку ...(психометрична теорія, теорія оцінки ЕЕГ)
	Курси з технологічних теорій психології праці та організаційної психології/клінічної психології(Теорії консультування та психотерапії)
Пояснювальні теорії <i>Навички</i>	Професійне навчання у застосуванні вказаних пояснювальних теорій (навчання оцінюванню особистості)
	Навчання навичок із застосування вищезазначених пояснювальних теорій. (навчання аналізу помилок або розладів навчання)
Технологічні теорії <i>Навички</i>	Професійне навчання у застосуванні вказаних теорій для організації втручань у межах дослідницьких/лабораторних параметрів (навички створення тестів)
	Навчання навичок у застосуванні технологічних теорій у дослідницьких/лабораторних умовах (навчання структурі системи оцінки продуктивності праці, розробка психотерапевтичного плану)
Методологія <i>Знання</i>	Перспективи дослідження Основна та прогресивна багатовимірні статистика (+ дисперсійний аналіз) Множинний регресійний аналіз , факторний аналіз План якісного аналізу, проведення інтерв'ю, застосування анкетування
Методологія <i>Навички</i>	Навчання навичок з вказаних методів і технік
Етика <i>Знання та навички</i>	Знання етичних принципів та їх застосування Навчання навичок застосування етичних принципів та етичних кодів у професійній діяльності
Академічні навички	Навчання навичок написання звітів а статей Навчання навичок проведення професійного інтерв'ю тощо
Непсихологічні теорії <i>знання</i>	Теоретичні та практичні курси з інших дисциплін (медицина, економіка бізнесу)
Компетентність фундаментального дослідження	Дослідницький проєкт (дипломна робота)
Компетентність фундаментальн	Практика (Стажування)

ого дослідження	
--------------------	--

Табл. 4. Первинні компетентності психологів

Первинні компетентності	Опис
А. Визначення та специфіка цілей	Взаємодія з клієнтом для визначення цілей втручання або послуги, яка буде надана
1. Аналіз потреб	Збір інформації про потреби клієнта за допомогою відповідних методів, уточнення та аналіз потреб до точки, з якої можуть бути застосовані подальші впливи
2. Постановка цілей	Пропонування та обговорення з клієнтом реалістичних цілей та вибір критеріїв їх досягнення
В. Визначення, діагностика	Встановлення характерних особливостей особистості, групи, організації, закладу за допомогою відповідних методів
3. Індивідуальна діагностика	Здійснення оцінки через застосування інтерв'ю, тестування та спостереження за людьми в умовах, що відповідають вимогам послуги
4. Групова діагностика	Здійснення оцінки через застосування опитування, тестування та спостереження за групами в умовах, що відповідають вимогам послуги
5. Організаційна діагностика	Здійснення оцінки через застосування співбесід, опитування та інших методів і прийомів, які відповідають вимогам вивчення організацій в умовах, відповідно до змісту послуги
6. Діагностика ситуації	Здійснення оцінки через застосування співбесід, опитування та інших методів і прийомів, які відповідають вимогам вивчення ситуацій в умовах, відповідно до змісту послуги
С. Розвиток \ результат \ зростання \ просування	Розробка втручань, послуг або продуктів на базі психологічної теорії та методів для використання психологами та клієнтами
7. Визначення послуги або продукту та аналіз вимог	Визначення мети послуги або товару, окреслення кола зацікавлених сторін, аналіз вимог та обмежень відповідно до умов надання послуги
8. Дизайн послуги або продукту	Розробка та адаптація послуги або продукту відповідно до вимог, обмежень та умов надання послуги

9. Тестування послуги або продукту	Перевірка послуги або продукту, оцінка доцільності, надійності, дієвості та інших характеристик відповідно умов їх використання
10. Оцінка послуги або продукту	Оцінювання послуги або продукту з позицій його користі для клієнта, зручності для використання, витрат відповідно до умов надання послуги
D. Втручання	Визначення, підготовка та здійснення втручань відповідно до поставлених цілей з опорою на результати діагностики та динаміки активностей
11. Планування втручання	Розробка плану втручання відповідно до запиту та поставлених цілей
12. Пряме клієнт-орієнтоване втручання	Застосування методів втручання, яке впливає на одну або кілька осіб, відповідно до змісту послуги
13. Пряме ситуативно-орієнтоване втручання	Застосування методів втручання на обрані аспекти ситуації відповідно до змісту послуги
14. Непряме втручання	Застосування методів втручання, які допомагають особам, групам чи організаціям вчитися приймати оптимальні рішення, відповідно до змісту послуги
15. Імплементация сервісу або продукту	Сприяти правильному використанню послуги чи продукту клієнтами
E. Оцінювання	Оцінювання адекватності втручань у контексті дотримання плану втручання та досягнення поставлених цілей
16. Планування оцінювання	Розробка плану оцінки втручання, включаючи критерії, побудовані на основі плану втручання та встановлених цілей відповідно до змісту послуги.
17. Оцінювання вимірювань	Вибір та застосування методик вимірювання, відповідно до плану оцінювання та умов надання послуги.
18. Оцінювання аналізу	Проведення аналізів відповідно до плану оцінки та висновки щодо ефективності втручань в умовах, що відповідають змісту послуги.
Комунікація	Надання клієнтам інформації клієнтам, яка дозволить задовольнити їх потреби та очікування.
19. Надання зворотнього зв'язку	Забезпечення зворотнього зв'язку з клієнтами, використовуючи відповідні усні та / або аудіо-візуальні засоби, в умовах, що відповідають змісту послуги.
20. Написання звіту	Написання звітів з метою інформування клієнтів про результати оцінки, розробки послуги або продукту, втручань та / або оцінок в умовах, що відповідають змісту послуги.

Додаток IV. Сертифікат EuroPsy та аплікаційні форми

Сертифікат EuroPsy та аплікаційні форми будуть надані EFPA у формі шаблону з метою забезпечення можливості співставлення та загального стилю та інформації в країнах, що присуджують EuroPsy.

Сертифікат містить таку інформацію:

Цей сертифікат засвідчує, що

Домашня / робоча адреса

Продемонстрував /ла необхідні наукові знання та професійні компетенції, погодився/лась дотримуватися принципів професійної поведінки, викладених в Метакодексі етики Європейської федерації асоціацій психологів (EFPA), та зобов'язався / лася діяти відповідно до національного етичного кодексу в країна практики

відповідає вимогам, які висуваються до

психологів, що входять до Реєстру EuroPsy

і, таким чином, вважається кваліфікованим для самостійної професійної діяльності як психолог в межах галузі (галузей) практики, зазначених у Реєстрі EuroPsy, в будь-якій європейській країні, в якій Національна асоціація, яка є членом EFPA, прийняла Положення EFPA про EuroPsy, за винятком країн, де існують національні обмеження норм діяльності психолога.

Ми, нижчепідписані, переконались, що представлені підтвердження відповідають Положенням EFPA про EuroPsy щодо присвоєння сертифікату EuroPsy, затвердженому EFPA (дата)

Сертифікат EuroPsy діє до (дата)

Галузь практики: ..

Голова Національного комітету

Член Національного комітету

Реєстраційні дані Сертифікату, яке потрібно внести до Реєстру:

1. Прізвище, ім'я, по батькові
2. Домашня \ робоча адреса
3. Вища психологічна освіта
 - Період
 - Освітній ступінь
 - Назва ЗВО
 - Країна

Країна практики

Сфера практики (клінічна психологія, психологія праці та організаційна психологія, інші сфери спеціалізації)

Дата та місце авторизації У Національному Комітеті

Національний реєстраційний номер

В анкетаційній формі слід вказати наступну інформацію:

1. Прізвище, ім'я, по батькові
2. Домашня \ робоча адреса
3. Електронна адреса

4. Вища психологічна освіта

(до переліку вказуються вчені звання, дати початку та закінчення університетського навчання, галузь практики та країна, де присвоєно звання)

Роки навчання	Освітній ступінь	Спеціальність\сфера практики	Університет	Країна

5. Супервізована практика

Офіційно визнана практика під супервізією, еквівалентна річному навчанню в університеті (будь-ласка, вкажіть детальну інформацію про супервізовану практику, дати та сферу (и) практики, в якій вона проводилась; прохання надати докази щонайменше одного річного еквівалента. Лише список сфер, які офіційно визнані супервізованою практикою)

Період часу	Прізвище, ім'я супервізора	Сфера практики

6. Професійний досвід роботи як незалежний практикуючий психолог
 Історія самостійної професійної діяльності, еквівалентна принаймні
 (застосовується лише до заявників, які до мали ліцензію на незалежну
 практику в якості психолога, видану національним органом ліцензування,
 який є визнаним Європейським Комітетом)

Період часу	Місце роботи	Сфера практики

7. Сфера/сфери практики
 в якій/яких заявник підтверджує компетентність на самостійну
 професійну діяльність

Клінічна психологія/Психологія здоров'я	Психологія праці та організаційна психологія
Освіта	Інше (сфера спеціалізації)

8. Згода на публікацію реєстраційних даних
 Заявник /заявниця погоджується, що його/її прізвище, ім'я, місце роботи
 або домашня адреса будуть вказані в Реєстрі та у Сертифікаті.

В аплікаційній формі на розширення EuroPsy має бути представлена наступна інформація:

1. Прізвище, ім'я
2. Адреса
3. Електронна адреса

4. Досвід роботи (мін. 400 год за останні 5 років)
(представити у вигляді структурованого резюме з періодами часу, місцем роботи / посадою, функціональними обов'язками, прикладами результатів чи досягнень)

5. Особистий професійний розвиток (не менше 80 годин, з яких явно доведено 40 годин; загалом 80 годин = 100%)

Можливі варіанти діяльностей:

- a) Сертифікована участь в акредитованих курсах та / або семінарах, спрямованих на подальший професійний розвиток (60%).
- б) Розвиток конкретних нових навичок шляхом практики на роботі (20%)
- в) Сертифікована участь у супервізійних зустрічах (20%)
- г) Сертифікована участь в якості супервізора за умови, що це офіційно визнано (20%)
- е) Сертифікована участь у професійних або наукових конференції (20%)
- ф) (Співавторство) та / або редагування публікацій з наукових та / або професійних питань (30%).
- g) Презентації перед професійною аудиторією (20%).
- h) Редакційна робота у журналах та книгах з психології (20%)
- і) З метою повторної перевірки сума останніх трьох категорій не може перевищувати 60%.

*** 3 EuroPsy Steering Group (2006-2009)**

Professor Eva Bamberg (University of Hamburg, Germany)

Professor Jim Georgas (University of Athens, Greece)

Professor Arne Holte (NPF, Norway)*

Dr Stefan Jern (SPF, Sweden)

Professor Remo Job (University of Padova, Italy)

Professor Roger Lécuyer (University of Paris V, France)

Professor Ingrid Lunt (University of Oxford, UK) Convenor of Steering Group

Dr Pirkko Nieminen (PSYKONET (the University Network of Departments of Psychology in Finland), Finland)

Professor Jose Maria Peiro (University of Valencia, Spain)

Professor Csaba Pleh (Budapest University of Technology and Economics, Hungary)

Professor Robert Roe (NIP, Netherlands)

Professor Knud-Erik Sabroe (DPF, Denmark)

Tuomo Tikkanen (President, EFPA) (until 2007)

Додаток VIII. Відповідні публікації

- Antalovits, M. & Pléh, C.S. (2004). *EuroPsy* az európai pszichológus diploma. (The European Diploma of Psychology). *Alkalmazott Pszichológia* VI 2, 20-43
- Bartram, D. (1996). Occupational standards and competence-based qualifications for professional applied psychologists in the U.K. *The European Psychologist*, Vol. 1, 157-165.
- Bartram, D. (2000a). *Higher education and the delivery of standards-based qualifications*. Unpublished paper.
- Bartram, D. (2000b). Standards-based qualifications. Paper presented to the Leonardo Euro-Psych Project. London, May 20, 2000.
- Bartram, D. & Roe, R.A. (2005). Definition and assessment of competences in the context of the European Diploma in Psychology. *The European Psychologist*, vol. 10, no. 2, 93-102
- British Psychological Society Consultative Working Group for Occupational Standards in Applied Psychology (1998). *National Occupational Standards in Applied Psychology*. Leicester: British Psychological Society.
- EFPPA (1990). *Optimal standards for the training of psychologists*. Brussels: EFPPA, booklet no.3.
- EFPPA (1995). *MetaCode of Professional Ethics*. Brussels: EFPPA Booklet no. 5
- ENOP (1998). *European curriculum in work and organizational psychology. Reference model and minimal standards*. Paris: ENOP / Maison des Sciences de l'Homme.
- ENOP-EAWOP (2007). *Curriculum reference model with minimum standards for European W&O Psychology : Basic and Advanced*. Paris : ENOP/EAWOP
- Gauthier, J. (2002). Facilitating mobility for psychologists through a competency-based approach for regulation and accreditation: the Canadian experiment. *The European Psychologist*, Vol. 7 (3), 203-212.
- Hall, J. and Lunt, I. (2005). Global mobility for psychologists : the role of psychology organisations in the USA, Canada and Europe. *The American Psychologist*, Vol. 60 (7), 712-726
- Jern, S., Odland, T. and Nieminen, P. (2002). The equivalence framework in relationship to the basic training of psychologists and the specialisation training: the Nordic scene. *The European Psychologist*, Vol.7 (3), 213-220.
- Lunt, I. (1997). Education and training for psychologists in Europe: optimal or minimal standards. *News from EFPPA*. December 1997, 6-10.
- Lunt, I. (1998). Psychology in Europe: challenges and opportunities. *The European Psychologist*, Vol. 3 (2), 93-101.
- Lunt, I. (2000). European project funded by the EU under the Leonardo da Vinci program. *The European Psychologist*, Vol. 5 (2), 162-164.
- Lunt, I., Bartram, D., Döpping, J., Georgas, J., Jern, S., Job, R., Lecuyer, R., Newstead, S., Nieminen, P., Odland, S., Peiró, J.M., Poortinga, Y., Roe, R.A., Wilpert, B., Herman,

E. (2001a). EuroPsyT - a framework for education and training for psychologists in Europe. Available from EFPA, Brussels.

Lunt, I., Baneke, R., Berdullas, M., Hansson, B. & Nevalainen, V. (2001b). Laws and EFPA Regulations on EuroPsy for psychologists in European countries. Brussels: EFPPA.

Lunt, I. (2002). A common European qualification? Editorial for special issue of the European Psychologist, Vol. 7 (3).

Lunt, I. (2002). A Common Framework for the training of psychologists in Europe. The European Psychologist, Vol. 7 (3), 180-191